

PKN gegijzeld door Palestijnse bevrijdingstheologie?

Geachte dr. Veldhuis,

'PKN gegijzeld door haar Israël-theologie?', was de titel van uw lezing bij de startdag van Vrienden van Sabeel Nederland, de organisatie die vriendschap en verbondenheid uitspreekt met de Palestijnen. De inhoud van uw lezing spooft met de kritische insteek, die u reeds geruime tijd publiek maakt inzake 'onopgeefbare verbondenheid' met Israël van de kerk, eerst de Hervormde Kerk nu de Protestantse Kerk. Maar nu u uw opvattingen verbindt met die van Sabeel-Nederland en de bevrijdingstheologie van de stichter dr. Naim Stefan Ateek daagt uw visie ons des te meer uit tot een publiek weerwoord. De stellingen waarin uw lezing werd samengevat, liegen er niet om. 'De Israëltheologie van de PKN werkt als een ideologische sluier, die ons het zicht ontnemt op de geschiedenis en de situatie van de Palestijnen'; ze is zelfs 'gefundeerd op een onbijbelse etnische basis' en is 'een miskenning van de christologie van de apostel Paulus'.

I.U geeft blijk van vernietigende kritiek op de Handreiking van 1970, een document dat naar ons oordeel gedragen werd door een profetische visie. Daarbij betoogt u dat de kerk in deze handreiking de staat Israël theologisch heeft gefundeerd. Dat is een onjuiste weergave. Feit is dat dit is geschied voor het *volk* en/in het *land*. De staat geldt als 'afgeleide' van de landbelofte.

Er zit bovendien meer 'dubbele loyaliteit' in de handreiking dan u waar wilt hebben. De staat – zo wordt gezegd -- is 'relatieve noodzaak', mag bovendien geen 'machtsgebied' zijn, geen 'nationalistische staat'. Wil Israël niet worden als andere volkeren – het heeft immers weet van de Thora – dan heeft het ook de roeping het onrecht recht te zetten dat de 'honderdduizenden rechteloze Palestijnen is aangedaan'. U wekt echter op zijn minst de schijn ook het recht van Israël op het land te willen aanvechten, gezien het feit dat bij u alle nadruk ligt bij de ontrecting van het palestijnse volk, ook al in 1948. Wie echter de geschiedenis rondom 1948 leest zal genuanceerder oordelen. Heeft de groot-moefti van Jeruzalem bijvoorbeeld niet mede het vluchtelingenvraagstuk opgeroepen om een onderdogpositie voor de Palestijnen te bevorderen?

Het respect voor het zogeheten Joodse zelfverstaan betekent intussen niet een onvoorwaardelijke legitimatie van de concrete Israëliëse politiek. Juist omdat het Joodse volk het volk van de Thora is, wat van geen enkel ander volk in deze wereld kan worden gezegd, en juist omdat wij als christenen mogen meelesen in de Schriften van Israël en ons daarom op bijzondere wijze met Israël verbonden weten, mogen wij, joden en christenen samen, de ogen niet sluiten voor de rechten en noden van de Palestijnen. Nog minder willen wij voorbij zien aan de christenen in deze regio. Het Joodse volk is onze oudste broeder en de palestijnse christenen zijn onze broeders en zusters.

2. U spreekt over een tegenstelling tussen 'het volk Israël' als 'een etnisch gegeven' en 'het volk van de Thora', dat uitsluitend hen betreft die uit de Thora willen leven. Die tegenstelling doet ernstig tekort aan het getuigenis van de Schrift. Het verbond dat God met Abraham en zijn nageslacht heeft gesloten en bevestigd heeft in de gave van de Thora, geldt geheel Israël en blijft in de belofte 'Ik zal jullie tot een God zijn' voor altijd van kracht (Romeinen 9-11). Daarom heeft Paulus het over de 'beminden om der vaderen wil', met beloften voor de toekomst, ook al is het op dat moment zo dat velen Jezus niet als de Messias erkennen.

U wilt de verbondenheid met Israël beperken tot een 'bijzondere geloofsverbondenheid' die u onder andere fundeert in 'gedeeld geloof', terwijl bijbels gesproken de verbondenheid met Israël gefundeerd is in Gods beloften die geheel Israël betreffen en die bevestigd zijn in Jezus Christus.

Doordat u niet over Israël als volk in etnische zin wilt spreken, is het ook niet vreemd dat de belofte van het land er bij u niet meer toedoet. Maar in de Schrift heeft de landbelofte te maken met Gods genadige nabijheid en zorg voor Zijn volk. Paulus, op wiens 'grootse en universele visie' u zich beroept, zegt klaar en duidelijk dat God zijn volk niet heeft verstoten. De genadegaven en de roeping van God zijn onberouwelijk (Romeinen 11). Daarbij is de landbelofte inbegrepen. Wat is overigens een volk als het eeuwenlang zonder land is? Dat het Joodse volk in de verstrooiing als volk is bewaard mag toch wel exemplarisch heten voor de trouw van de God van Israël?

3. Het verbaast ons dat u stelt dat Kerk in Actie haar uitgangspunt van dubbele loyaliteit niet meer tot gelding kan brengen, nu in 2003 die dubbele loyaliteit in de kerk 'van tafel is geveegd'. De nota waarop u doelt is ook door ons bestreden maar om redenen die haaks staan op de uwe. Hoe men de bedoeling van deze nota ook wil interpreteren, feit is dat Kerk in Actie haar diakonale taken eenzijdig kan en wil invullen in verbondenheid met de Palestijnen. Nu Kerk in Actie zich ook leert met Sabeel, mag toch de vraag gesteld worden wat binnen het diakonaat de 'onopgeefbare verbondenheid' met Israël nog mag betekenen. Wie kennis neemt van uw lezing bij de start van Sabeel- Nederland, behoeft daarover geen twijfel meer te hebben.

4. In de actualiteit vandaag uit het antisemitisme zich ook in haatgevoelens jegens de staat Israël, waar het Joodse volk, geconcentreerd in een eigen land na eeuwen van ballingschap, een gemakkelijk prooi is en in een nieuw getto kan worden gedrongen. Het verbaast ons zeer, dat u in een toespraak voor een organisatie die pretendeert verzoening te willen bewerken, het constant een beschuldigende vinger uitsteekt naar Israël, maar met geen woord rept over de van jodenhaat doordrenkte ideologie van Hamas en evenmin over het angstwekkend toenemend antisemitisme in de Arabische wereld. Over eenzijdigheid gesproken!

5. Wij hopen en bidden dat de kerk uw visie niet volgen zal. Zonder Israël is de kerk niet volgroeid. 'Israels weg is nauw verbonden met de verwachting van de kerk' stelt de Handreiking van 1970. Uw visie staat naar onze overtuiging die verwachting in de weg en is ook heilloos voor de kerk, zowel hier als onder het palestijnse volk. De bijbelse sjaloom zal er naar onze overtuiging in het Midden Oosten niet door worden bevorderd. En de kerk hier dreigt nu mede door uw inzet te worden gegijzeld door de (een) palestijnse bevrijdingstheologie, waardoor van 'onopgeefbare verbondenheid' met Israël – zoals verwoord in de kerkorde – niets over blijft.

Wij zien uw reactie met belangstelling tegemoet en verblijven met een welgemeend Sjaloom,

Dr. ir. Jan van der Graaf, Huizen
Dr. M. (Theo) van Campen, Zwartebroek
Dr. Wulfert de Greef, Leusden
Dr. Henk C. van der Meulen, Hoogeveen

Correspondentieadres:
Postbus 452, 1270 Al Huizen
Te. 035-5255197